

אוסף סיפורים "שפב"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

בין אדם לחברו גם בפורים

במשך שנותיו האחרונות, את סעודת הפורים היה עושה מרן רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, בביתו של חתנו הגאון רבי עזריאל אויערבך בשכונת בית וגן.

מאחר שזמנו של מרן זצ"ל היה מדוד ומדויק, סעודת פורים ארכה כשעה. במחצית הראשונה היה סועד עם בני משפחתו את סעודת הפורים, ובמחצית השעה השניה היו נפתחות דלתות הבית ורבים מבני ירושלים, בהם גדולי תלמידי החכמים, היו נכנסים פנימה כדי לשמחו ביום פורים.

כשאחד מתלמידיו תהה בפניו מדוע שינה ממנהגו בעבר כאשר היה יושב בביתו בסמטת חנן ומקבל במשך שעות ארוכות את ההמונים שהיו מגיעים לביתו. מרן השיב לתלמידו, שמאחר וכבר אינו איש צעיר, קשה לי לשבת זמן רב ליד השולחן.

התלמיד הביע בפני מרן את פליאתו, שהרי מרן יושב בכל יום שעות ארוכות ורוכן על הגמרא, וכי קשה בפניו לשבת בסעודת פורים שעות אחדות?

במתק לשונות הסביר מרן לתלמידו: בדרך כלל, כאשר מגיעים לביתי אנשים רבים, מגיעים גם רבנים חשובים, ראשי ישיבות, ראשי כוללים וכדו'. כל הזמן אני צריך לחשבן כמה שניות דיברתי עם כל אחד ואחד.

התלמיד לא הבין מדוע על מרן לחשבן כמה שניות נמשכת כל שיחה. "אם אדבר עם רב אחד חצי דקה ועם רב אחר זמן מועט יותר, עלול אותו רב לחשוב שאני מכבד אותו פחות מאשר את הרב הראשון", השיב מרן. "לכן אני צריך לזכור כמה זמן דיברתי עם כל אחד, כדי שלא אפגע חלילה באף אחד. כעת, קשה לי להתרכז גם בשיחה עצמה וגם במשך זמן השיחה, ומאחר ואינני רוצה לגרום צער לאף יהודי, אני מעדיף לשהות בסעודת פורים בבית וגן ובלבד שלא להסתכן בלעבור על בין אדם לחברו."

הגנה טובה ממעיל פרווה ? (קובץ דרישה וחקירה (גליון קכה) נח תשפ"ב)

עוד הרבה לפני בוא החורף, נהג הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להיערך לקראתו, משום 'ונשמרתם' ומשום נסיונו רב השנים מול צינת החורף. כבר מהיותו ילד נחשב לרגיש במיוחד לקור, כל רוח צוננת היתה יכולה להכניסו למצב מצונן לימים ארוכים, ואמו המסורה עטפה אותו בצעיפים ושמיכות, מעילים ופרוות, בבקשה להגן עליו מפני הצינה ... גם כשהתבגר, הרגישות לקור לא השתנתה. בארון מיוחד בביתו, נשמרו צעיפים ומעילים, כובעים וכפפות, מגפיים וסוודרים. כבר בשלהי חודש אלול הורד ציוד החורף מהמדף, ורבי יחזקאל נערך והתלבש, התכסה וכמעט נאטם, מפני הקור השורר בחוצות. לא שההיערכות הגינה עליו לחלוטין, אך אם סיים את החורף בכמה הצטננויות בודדות, היה כמעט יוצא בריקוד של הודאה.

בשנת תרפ"ח, קיבל הרב אברמסקי הזמנה לעלות לארץ ישראל, ולכהן כרבה של פתח תקוה. הוא הגיש בקשה להשתחרר מרוסיה, אך השלטונות לא ראו זאת בעין יפה, ובשנת

תר"צ נשפט בעוון מרד ונשלח לעבודות פרך בסיביר הרחוקה והקפואה. ימים אחדים לפני צאתו לסיביר, הבין כי אין באפשרותו להצטייד כראוי לקראת הקור הנורא השורר בה, שכן הרשויות אינן מאפשרות לשאת ציוד כה רב. ברגע כה קשה, כשהדאגה מפני הקור הנורא מכרסמת בלבו והוא אובד עצות, החליט לשאת תפילה חרישית ונרגשת, ולפנות למי שיכול להגן באמת מפני הקור הנורא... הוא נשא עיניו למרומים ואמר בפשטות: 'הלא חז"ל אומרים, ש'ה כל בידי שמים חוץ מצינים ופחים' - כלומר, שהכל נקבע בידי שמים חוץ מהצטננויות וחום... והלא אני' - אמר רבי יחזקאל - 'רגיש במיוחד לצינה, עשוי לחלות בסיביר מהקור, ואין לי כל דרך להתגונן מזה... אין ברירה', הוסיף ונשא עיניו למרומים, 'אין לי אלא לשאת עיניי לשמים ולבקש את עזרתך בורא עולם, כי תעזור לי להתמודד עם הקור הנורא. השלטונות לא מאפשרים לי לקחת עמי את המעילים והצעפים, ואני כה רגיש לקור ואין לי איך להתמודד עמו - אבקש ממך, בורא עולם אבי הרחום, להגן ולשמור עלי מכל קור וצינה, להציל אותי מהצטננות המסוכנת בקור הסיבירי המקפיא...'

רבי יחזקאל יצא לסיביר, נטול כל הגנה מהכפור. הוא עבד בידיים חשופות תחת שלג זלעפות, התרוצץ כשרק בגד דק לעורו מול רוחות עזות, עמד בשמירה שעות ארוכות כשהטמפרטורה צנחה כמה עשרות מעלות מתחת לאפס. בכל יום ויום, נטול תנאי הגנה כלשהם, ראה לנגד עיניו כיצד התפילה עוטפת אותו בחום, רק היא המגינה עליו, רק היא שומרת אותו מהקור. ובתום שנתיים מאסר ועבודת פרך בסיביר הקפואה, התברר שבשנתיים הללו לא הצטנן אפילו פעם אחת!

הסיפור, המובא בספר הזיכרון לדמותו של הרב אברמסקי זצ"ל, מוכיח כי כשיהודי נשען אך ורק על התפילה, כשהוא מבין שהוא חסר יכולות ונטול עצות להתמודד ורק התפילה היא העומדת בעדו - תפילה כזו מחולל מהפכות, משנה סדרי עולם, וגם דברים הנראים מעבר לגדרי הטבע - הופכים לפשוטים וקלים לביצוע... אם אנו מתמודדים עם קשיים, נאלצים להחזיק מעמד מול מהמורות, נתקלים במחסומים הנראים בלתי עבירים - צריך רק לשאת עיניים השמימה ולהתפלל, ולהישען על התפילה, להאמין בה ובכוחה בלבד. אנו מתכנסים עם הבעיות שלנו לתוככי תיבות התפילה מתוך אמונה כי היא תפתור אותן, ולכן - לא נוכל להתפלל כשיד אחת וחמישים אחוזי ריכוז מופנים לטלפון הנייד, לדאגות שאנו חושבים שנפתור בכוחות עצמנו - הרי אנו נשענים רק על התפילה! הבה נאמץ את התפילה, נתחזק בה בכל ליבנו. אבינו מלכנו, פתח שערי שמים לתפילתנו, ושמע קול זעקתנו!

ההשתלה

אחד מחסידיו של כ"ק מרן האדמו"ר הפני מנחם מגור זצ"ל נכנס למעונו וסיפר כי עליו לעבור השתלה מסובכת. התור נקבע לאחר שמחת תורה, סיפר וביקש את ברכתו של רבינו.

האדמו"ר זצ"ל הביט בפניו של אותו חסיד ואמר: הלא אנו כעת בפתחה של שנה חדשה, מדוע עליך לתכנן את המחר? בוודאי תבריא ולא תזדקק כלל לניתוח.

החסיד חש הקלה מדבריו של רבינו, ובמוצאי ר"ה, נכנס שוב אל הקודש פנימה ושאל האם לבטל את התור. רבינו השיב בחיוב. פני החסיד אורו ואת חגי תשרי העביר בשמחה ובתחושת הקלה. בערב שמחת תורה פגשו רבינו בביהמ"ד ואמר לו כי כעת, כשהוא בריא, יוכל לשמוח באמת עם התורה הקדושה.

גם את חג שמחת תורה עבר החסיד בשמחה ובתחושה שחזר לאיתנו. במוצאי שמחת תורה, כאשר הגיע להיפרד מכ"ק האדמו"ר זצ"ל, עיכבו רבינו ואמר לו כי אמנם עליו לעבור את ההשתלה, אך אין מקום לדאגה, מאחר וההשתלה תעבור בהצלחה ותבריא במהירות.

ואז אמר האדמו"ר: ראיתי את המתח ואת הדאגה על פניך בערב ראש השנה ורציתי לתת לך כמה שבועות של רוגע ושמחה ולכן ביקשתי ממך לבטל את התור. כעת לך ועשה את הניתוח והכל יעבור בשלום.

החסיד תהה: כבר ביטלתי את התור ולקבוע תור חדש אצל המומחה אורך זמן רב. הרבי הורה לו לבדוק שמא התור עדיין פנוי. ואכן, התור עדיין היה פנוי והחסיד עבר את הניתוח בהצלחה רבה.

לאחר שהבריא ושב לאיתנו, נכנס שוב אל הקודש פנימה כדי להודות. האדמו"ר זצ"ל קידמו בשמחה ואמר לו: אמנם נגזר עליך לעבור את הניתוח, אך עוגמת הנפש לא נגזרה עליך. אמרתי לך לבטל את התור כדי לעודד את רוחך, אולם לאחר מכן התקשרתי בעצמי לרופא והוריתי לו להותיר את התור על כנו.

הכל מחוק (גליון טיב הקהילה)

בשדרת העסקים של מנהטן הגדולה, התעורר סכסוך קטן בין שני סוחרים יהודים. – מדובר בשני יהודים יראים ושלמים, חברים טובים עוד מספסל הלימודים המשותף בישיבה. שלאחר כמה שנים מנישואיהם בהם שקדו בלימודי הישיבה הק' פתחו בית עסק גדול משותף לשניהם, כששניהם מנהלים את העסק על מי מנוחות, לרווחת כל הצדדים. – אך לאחרונה ביצע אחד השותפים עסקת ענק מחוץ לשעות העבודה שבמשרד, ומשהצליחה אותה עסקה וגרפה הון רב טען אותו שותף שהיות וביצע את העסקה מחוץ לשעות העבודה, הרי כל הריווח של עסקה זו שייך לו בלבד. אולם חברו השותף השני טוען לעומתו, שבהיות כל העסקה מבוצעת מכוחו של בית העסק המשותף ובסמכותו, הרי הריווח שייך לשני השותפים גם יחד, ככל שאר העסקאות. ניתן אולי לתגמל את השותף על הוספת שעות העבודה, אבל הריווח הכללי שייך לכלל בית העסק, ועל שניהם להתחלק בו בשווה. בהיות שניהם יראי השם המתנהגים בכל דבר כדת של תורה ועל פי הוראת השולחן ערוך והפוסקים, החליטו גם הפעם לשאול בדעת תורה.

השלישו אפוא את ממון הריווח של אותה עסקה ביד שלישי נאמן, ועלו ובאו אל לשכת הגזית של לפוסק הדור מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כדי שיפסוק עם מי הצדק בדין תורה מסובך זה.

לאחר שישב הגאון ושמע יפה את שני הצדדים ובירר היטב אותה הלכה לעומקה, הוציא את פסקו בבירור, שהכסף שייך אכן לשני השותפים בשווה, ועליהם להתחלק בו ככל שאר העסקאות, והם אכן סברו וקבלו. ברם משניגשו אל השליש לקבל את כספם בחזרה, התפלאו לנוכח סירובו המוחלט להשיב את הממון, הוא טען בלהט שברור אצלו שהכסף שייך רק לאותו שותף שביצעו בשעותיו הפרטיות, ואין עסק זה נזקף לחשבון השותפות. גם לאחר שסיפרו לפניו שכבר התדיינו בעניין בבית דינו של רבי משה והוא שפסק על סדר החלוקה, התעקש אותו שלישי וטען שברור לו שיש כאן טעות. והיות שהמדובר היה בסכום גדול מאוד, החליט לעלות בעצמו אל ביתו של רבי משה.

כשהגיע השליש אל רבי משה העז פניו בחוצפה גדולה, ודיבר כנגדו בדברים מבוזים ומשפילים, ואף צעק עליו בחרצובות לשונו הקשה. – אך רבי משה הצדיק, הידוע ומפורסם בגודל ענוותנותו, שתק והבליג כדרכו, לצעקותיו ולחוצפתו הקשה לא התייחס כלל... רק הסביר בהשקט ובשלווה את נימוקי פסקו, וציין בפניו את המראי מקומות בדברי הפוסקים, מנין שאב והעלה אותו פסק. השליש שעדיין היה נתון בכעסו הגדול, אמר שאין בכוחו לעיין בדבר כעת, וברצונו להעמיק בסוגיא זו בביתו. רשם לו אפוא רבי משה את המראי מקומות של דין זה, וסיכם בכמה שורות את הנימוקים שהביאוהו לאותו פסק, ושילח את האיש לנפשו.

ישב השליש על מדוכת הסוגיא כמה ימים, הכניס עצמו כל כולו בנבכי דין תורה זה, למד בעיון הדק היטב את כל המראי מקומות שרשם לו הגאון, העמיק בכל הצדדים והסברות. עד שלבסוף נוכח במסקנתו שאכן צודק רבי משה בפסקו, ורק הוא טעה בגדול! לאחר כמה ימים התקשר השליש אל רבי משה ואמר בקצרה שאכן למד את כל אותה סוגיא, ומודה הוא שהצדק עם פסקו של רבי משה, ונתן להם את כל כספם שיתחלקו בו ביניהם בשותפות, כדת של תורה.

חלפו כמה חודשים, והנה בתחילת החורף לאחר חודש תשרי, הגיע אותו השליש שוב אל ביתו של רבי משה, והפעם בעניין אחר לגמרי. הוא סיפר שבחודשים האחרונים מתקשה הוא מאוד בעניין הפרנסה, והנה הציעו לפניו משרת שו"ב [שוחט ובודק] במשחטה גדולה באחת הערים הרחוקות שבארצות הברית, אבל הם מתנים את קבלתו בכך שיביא 'המלצה' מן הגאון רבי משה פיינשטיין דווקא! – לפיכך בא עתה להיבחן אצל הרב הלכות שחיטה, וכדי לקבל מידו הורמנא להימנות כשוחט ובודק כשר וישר.

רבי משה קבלו בסבר פנים יפות, לא הזכיר ולא כלום מאותו מקרה מביש שהתרחש אך לפני חדשים ספורים בלבד... אף לא ברמז כל דהו, רק בחן אותו היטב בכל הלכות שחיטה לאורכם ולרוחבם, כדרך שהיה נוהג לבחון את שאר השוחטים, ומשמצאו בקי כראוי בהלכות שחיטה כתב לו המלצה לבבית, 'כתב קבלה' משובח, שאכן ראוי ומוכן הוא לאותה אצטלה, והאיש יצא לביתו ולעבודתו שמח וטוב לב.

בני הבית שזכרו היטב את צעקותיו וחוצפתו הנוראה כשהעז את פניו כנגד הרב בטענות וביזיונות קשות, ניגשו אל הרב ושאלוהו בפליאה רבתי, האם למחוצף נורא שכזה מגיע כתב קבלה? וכיצד קבלו הרב כך בסבר פנים יפות, ולא גירשו תיכף מן הבית כלעומת שבא? ענה להם רבי משה בתום לבבו, איך פארשטיי אייך ניט! [אינני מבין אתכם], הרי מאז אותו מקרה עבר עלינו היום הקדוש של יום הכיפורים, שבו מוחלים ישראל על כל העניינים שבין אדם לחברו, גם לאיש זה מחלתי ביום הכיפורים בלב שלם על כל מה שפעל ועשה כנגדי! ואם כן הרי כל זה כבר מחוק לגמרי, כמי שלא היה מעולם! ומהשתא שפיר ראוי הוא אותו גברא להורמנא, על פי בקיאותו היפה בהלכות השחיטה.

ואף אנו נלמד מכאן להוציא הלכה מתוך מעשה, בעמדנו עתה אחר עבור יום הכיפורים, ופותחים דף חדש של שנה חדשה ומחודשת, למחוק מלבבנו כל קנאה ושנאה ח"ו, ולא לגרור עמנו 'גרורות' ישנות של טינה ותרעומת ודומיהם משנים קדמוניות... כי אם בלב נקי וזך לצאת אל השנה החדשה בדף נקי ולבן, כאיש אחד בלב אחד!

הרב שהתבלבל בין שבת ויום שישי (ירחמיאל טילס)

רבה של ינוב היה מפורסם בכל הסביבה כתלמיד חכם מופלג ועובד א-לוקים בכל ליבו. כשבנו השתדך עם כלה מעיירה רחוקה, הוא הזמין את טובי העיר ונכבדיה לחתונה ושיירת מרכבות יצאה עם הרב כדי להשתתף בשמחתו.

במרכבה הראשונה נסע הרב יחד עם החתן, ראש הקהילה ואחד מגאוני העיר. כשהגיע זמן תפילת המנחה נעצרה המרכבה בצד הדרך וכולם ירדו כדי למצוא מקום שקט ביער להתפלל בו, והרב בחר לעמוד תחת עץ גבוה במרחק מה מן האחרים.

כשסיימו השלושה את תפילתם שבו אל המרכבה והמתינו לרב ביראת כבוד. כשהשמש שקעה מה והוא לא הופיע, הם חשבו שמא הוא האריך בתפילתו ויצאו לחפשו בין העצים, ללא הצלחה. חשיכה החלה לרדת וחרדתם הלכה וגברה; הם שבו אל הכביש שם ראו את שיירת המרכבות העושה את דרכה לעיירה בה תיערך החתונה. "לפני זמן קצר ראינו אחד מנכבדי העיר הנוסע לבדו במרכבה" סיפרו להם, "אולי הרב בחר להצטרף אליו מסיבה כלשהי."

ההסבר הניח את דעתם והם החליטו להמשיך במסע, אך כשהגיעו לעיירת הכלה הופתעו לגלות כי הרב לא היה שם.

לא נותרה ברירה אלא לערוך את הנישואין ללא האב הנעדר. החתונה נערכה באווירה קודרת ועצובה, ובדרך הביתה הם ניצלו כל הזדמנות כדי לנסות לברר היכן הרב. הם עצרו באכסניות ושאלו עוברי אורח, אך איש לא ידע מה אירע לרב מינוב. גם השליחים שנשלחו לעיירות הסמוכות העלו חרס בידם.

כל אותה העת היה הרב תועה בסבך היער ומבקש לשוב למשפחתו. באותו יום גורלי, לאחר שסיים את תפילתו וביקש לשוב אל המרכבה, הוא התבלבל ופנה אל השביל הלא נכון. כשהבחין בטעותו היה מאוחר מדי; הוא המשיך לצעוד בכיוון הלא נכון במשך כמה שעות, ורק כשזרחה השמש הוא נעצר לנוח ולהתפלל את תפילת השחרית, בפעם הראשונה בחייו ללא טלית ותפילין.

במשך כמה שבועות הוא נדד בין העצים כשהוא ניזון מפירות שמצא. למרות התנאים לא תנאים בהם היה שרוי, הקפיד הרב לשמור על קדושת יום השבת, אך ימי הנדודים ביער עשו את שלו והוא טעה בחישוביו ועשה את השבת יום קודם לכן, ביום שישי.

בזכות התורה לה הקדיש את חייו, בורא העולם הגן עליו מכל רע ולבסוף הוא מצא את דרכו חזרה לעירו שם התאחד מחדש עם משפחתו ולאחר המפגש המרגש סיפר להם את כל התלאות שעברו עליו.

כשהגיע יום חמישי אחר הצהריים, החל הרב להתכונן לקראת 'שבת קודש' הקרבה ובאה ואף שאל את בני משפחתו מדוע הם לא עורכים את ההכנות הראויות לקראת השבת? הם הסבירו לו שהוא טעה בחישוביו וכי היום יום חמישי ולא יום שישי, אבל הרב היה עקשן במיוחד, והסבל שעבר ביער הותיר עליו חותם קודר. ככל שהתווכחו עמו בני משפחתו, קרוביו וכל אנשי העיירה כולה, הרב נותר בעקשנותו: "היום יום שישי" הוא טען. האם הרב איבד את שפיותו? דאגו כולם. אך לא היה ביכולתם לעשות מאום. ביום שישי הרב 'שמר את השבת', ערך קידוש וסעודת שבת ולא הניח תפילין בתפילת שחרית.

למחרת, כשכל בני העיירה התקבצו לבתי הכנסת לתפילות השבת, הרב זלזל בהם. הוא עשה מלאכות האסורות בשבת ואף נזף בבני העיירה על כך שהם טועים וחוגגים את השבת ביום הלא נכון!

בני המשפחה לא חסכו כל מאמץ כדי לשכנע את אביהם שיכיר בטעותו. הם הביאו רבנים ותלמידי חכמים מכל רחבי המדינה כדי לשכנעו, בעזרת טיעונים מלומדים, שהוא טועה. אך הרב נותר בעקשנותו.

כמה מאנשי הקהילה פנו לרב חסידי מפורסם, רבי שמלקה מניקולסבורג, שהיה ידיד קרוב של הרבי מינוב עוד מימי הישיבה וסיפרו לו על צרתם. רבי שמלקה לא בזבז זמן ויצא מיד לכיוון העיר ינוב, אליה הגיע ביום חמישי. הרב מינוב שמח לפגוש את ידיד נעוריו: "האם תכבדני ותישאר עמי לשבת?"

"בוודאי", אמר רבי שמלקה. "למעשה, חיכיתי שתזמין אותי". "אז אתה יודע שהערב שבת?" הגיב הרב בפליאה ובשמחה. "מה השאלה?" השיב רבי שמלקה בפשטות. "תודה לא-ל", נאנח הרבי אנחת רווחה. "אינך יודע כמה קשה לי עם אנשי העיר העיקשים האלה. מאז שחזרתי, הם חוגגים את השבת באיחור של יום אחד, ולא הצלחתי לשכנע אותם..." "אולי אוכל לעזור", חייך רבי שמלקה. "סמוך עליי".

ביום חמישי אחר הצהריים יצאו שני הרבנים לטבול במקווה. אנשי המקום היו המומים: הרי לא יתכן שהרבי שלהם שכנע את רבי שמלקה בצדקתו! בהזדמנות הראשונה שבה יכל לשוחח עמם בפרטיות, הרגיע אותם רבי שמלקה. הוא ביקש שכל בני העיירה יבואו הערב לבית הכנסת כשהם לבושים בבגדי שבת. הוא גם ביקש מבני משפחת הרב להכין סעודת שבת מפוארת ולהביא לשולחן כמה בקבוקים של יין ישן וחזק.

כששקעה השמש לבשו כל תושבי העיירה את בגדי השבת וניגשו לבית הכנסת לתפילת ערבית. הרב מינוב נדהם לראות כיצד הצליח ידידו הטוב לשכנע את כולם בזמן קצר שכזה.

האורח דחה את ההזמנה לשמש כחזן ועמד על כך שהמארח, הרב מינוב, ישמש כחזן לתפילת קבלת שבת. הרב מינוב נעתר ופתח את התפילות בנעימה חגיגית, בעוד רבי שמלקה וכל שאר הנאספים מתפללים בשקט את תפילת ערבית של יום חול.

לאחר התפילה ניגשו הרב מינוב ואורחו אל הבית כשאליהם מצטרפים אורחים רבים שהגיעו לכבוד רבי שמלקה. הם שרו שלום עליכם כדי לקבל את פני המלאכים שעתידיים להגיע רק למחרת בערב, האזינו לקידוש של ערב שבת שנאמר על גביע היין, ובין הגפילטע פיש ושאר המטעמים הנאכלים בדרך כלל ביום שישי – ולא חמישי – בערב, הם החליפו פניני חוכמה מן התורה ופרשת השבוע, כפי שנוהגים יהודים בכל רחבי העולם לעשות בליל שבת.

במהלך הסעודה החגיגית העיר רבי שמלקה למארחו וידיד נעוריו כי יהיה זה ראוי להפוך את סעודת השבת לסעודת הודיה על נס הצלתו, וכי יש לומר "לחיים" בשפע לרגל המאורע. הוא הגיש לרב מינוב כוס אחר כוס של יין עתיק ומשכר. כאשר, כצפוי, הרב נרדם על יד השולחן, ביקש רבי שמלקה לסגור את הווילונות ולהניח כרית למראשותיו של המארח כדי שיוכל לישון עליה באין מפריע. לבסוף לקח את מקטרתו, עישן בחדווה ופנה לאנשי העיירה שישבו סביב השולחן: "שובו לביתכם, המשיכו בעיסוקיכם כרגיל. בעזרת השם יתברך הכול יסתדר. מחר בלילה, ליל שבת, אבקש מכולם להגיע לכאן שוב בשעה זו".

רבי שמלקה עמד בעצמו על המשמר כל אותו לילה ובמהלך יום שישי דאג לכך שתשרור דממה בבית כדי שהרבי יוכל לישון במנוחה. ביום שישי בערב הוא אפילו לא הלך לבית הכנסת אלא נותר להתפלל ביחידות בבית הרבי. כששבו אנשי העיירה הם גילו כי רבם עדיין שקוע בשינה עמוקה. הם התיישבו איש איש במקום בו ישבו בערב הקודם, ורבי שמלקה התיישב לערוך את סעודת השבת כשהוא משמח את לב המשתתפים בדברי תורה עד אמצע הלילה, כשהרב מינוב פקח את עיניו והתעורר.

"הרבי מינוב", אמר רבי שמלקה בטבעיות, "הגיע זמן ברכת המזון".

לאחר השבת הגיעו כל נכבדי העיירה כדי להודות בלחש לרב שמלקה, והוא השביע אותם שלעולם לא יזכירו את האפיזודה ולו ברמז קל.

עד יום מותו, מעולם לא גילה הרבי מה אירע. להפך, הוא היה גאה בעובדה שאנשים רבים כל כך השתכנעו בצדקתו וסוף סוף הבינו כי הוא צדק בחישוביו לכל אורך הדרך.

"אתם רואים", נהג להוסיף, "קורה ואנשים טועים. רק ידידי היקר משכבר הימים הצליח לעזור ולפקוח את עיניכם בצדקתי. מצחיק, לא? יש אנשים עקשנים כל כך!"

הערה ביוגרפית: רבי שמואל שמעלקה הלוי הורוביץ מניקולסבורג (1726–1778) היה מגדולי התלמידים של המנהיג השני של תנועת החסידות, רבי דוב-בער ממעזריטש, יחד עם אחיו הצעיר, רבי פנחס, שנעשה הרב של פרנקפורט. רבים מן מהאדמורי"ם בפולין ובגליציה היו פעם תלמידיו. הוא חיבר ספרים ביניהם "דברי שמואל" ו"נזיר ה'".

ידיעת התורה (על-פי 'טובך יביעו' הובא בגל' ש"ה)

באותם ימים אור ואפלה שימשו בערבוביה. הקהילות היהודיות בפולין, שלפני מאתיים וחמישים שנה, שגשגו וגדלו, אולם בה-בשעה גברה והתעצמה האנטישמיות, וגררה התנכלויות ליהודים, גזרות והגבלות.

יום אחד נתפס יהודי בחטא 'חמור': התברר כי האיש סחר עם אחד הכפריים הגויים. מעשה זה היה מנוגד לחוק באותה עת, לאחר ששוואי-ישראל השחירו את פני היהודים והדביקו להם תווית של נוכלים המרמים את "הכפריים התמימים". המעשה התרחש בערב שבת. היהודי הנ"ל - סוחר שעשה את דרכו לעיר-מגוריו - עבר דרך אחד הכפרים, ובתוך כך קנה סחורה מידי בן-המקום. את הסחורה העמיס על עגלתו והמשיך בדרכו.

סמוך לשערי העיר נתקל בצמד שוטרים. כשראו השוטרים יהודי מוביל עגלה עמוסת סחורה, נטפלו אליו והחלו לבדוק בציציותיו. השוטרים חקרו את היהודי חקירת שתי-וערב בדבר מקור הסחורה.

ליבו של הסוחר היהודי פג בקרבו, בהרגישו בסכנה המרחפת מעל ראשו. בשלב כלשהו נדחק לפינה עד שגילה את האמת, כי קנה אותה מאחד הכפריים. השוטרים פקדו עליו להתלוות אליהם, עם עגלתו העמוסה סחורה - אל בית-המעצר.

כשראה היהודי האומלל כי כלתה אליו הרעה – ניסה להפעיל את השיטה הישנה, שעל-פי-רוב הוכיחה את עצמה. הוא הכניס את ידו לכיסו, הוציא משם חבילת שטרות והשיטם לעבר השוטרים.

זיק של חמדנות ניצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי ליטול את השוחד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבליבו גברה אף על תאוות הממון - סיכל את המהלך. הוא החל לצעוק על היהודי כי העוון הראשון שעבר הרי הוא כאין וכאפס לעומת ניסיונו הנואל לשחד איש-חוק. ואמנם, בעוד על סחר עם גויים היה צפוי ליהודי עונש קל יחסית, על שיחוד שוטר צפוי היה למאסר ממושך.

"אור ואפלה" אמרנו, משום שבאותם ימים, על-אף החוקים שהגבילו את יהודים בחייהם ובמסחרם, שימש יהודי תלמיד-חכם בתפקיד התובע הכללי של פולין. הלה, ששם משפחתו שור, היה נכדו של רבי אלכסנדר-סנדר שור, בעל ה'תבואות שור'. ממשלת פולין, ברצותה להוכיח את 'נאורותה', נהגה (כפי שנהגו מדינות נוספות באירופה) למנות למקצת התפקידים הבכירים במדינה בני מיעוטים. כך הגיע נכדו של הפוסק הנודע לתפקידו החשוב והבכיר.

מועד המשפט הגיע. הנתבע, שבמו-ידיו הפיל את עצמו מן הפח אל הפחת, לא ציפה ליותר מדי. לבית-המשפט נאספו ובאו יהודים שריחמו על אחיהם הסוחר, לצד גויים שונאי-ישראל, שייחלו למפלתו באשר הוא יהודי, וסתם סקרנים.

אך כאשר משמים חפצים לסייע לאדם, הסיוע בוא יבוא גם כנגד כל הסיכויים. עם תחילת המשפט הקריא התובע הכללי את גיליון ההאשמות נגד הסוחר היהודי. לאחר מכן פנה השופט לסוחר והציג לו סדרת שאלות, שבסופן השאלה אם יש לו לומר דבר-מה להגנתו. האומלל מילא את פיו מים, ביידעו כי כל ניסיון שלו להכחיש את מעשיו מול עדותם של שני השוטרים, יעורר גיחוך ואולי אף יחמיר את מצבו.

לפתע החל התובע לזמזם – כאילו לעצמו – את דברי המשנה במסכת שבת: "מי שהחשיך עליו בדרך, נותן כיסו לנכרי". בכך התכוון לרמוז לחשוד, כי בעניין אשמת השוחד יכול הוא לטעון שלא הייתה לו שום כוונה לשחד את השוטרים, אלא מכיוון שהדבר אירע בערב שבת, אילצה אותו ההלכה למסור את כספו לשוטרים.

הסוחר היהודי, שהיה יודע-ספר, מיהר להיאחז בחבל-ההצלה שהושלך לעברו. לפתע חזר הצבע ללחיו והוא ביקש את רשות-הדיבור. בקול רועד במקצת השמיע את טיעונו ולימד את השופט ואת כל קהל הנוכחים באולם פרק בהלכות שבת. סימנים של מבוכה ניכרו על פני השופט, שהאזין לדברים בהשתאות ובכובד-ראש גם-יחד.

לאחר שקילת הדברים זמן-מה, קבע השופט מועד לדיון נוסף, שאליו זימן את רבה של וארשה. השופט שאל את הרב אם אמנם יש הלכה בתורת ישראל הקובעת כי יהודי הנמצא בדרך והשבת עומדת להיכנס – אסור לו לטלטל את ארנקו והוא רשאי למסרו לגוי

שיטלטלנו בעבורו. הרב אישר את הדברים תוך השמעת המשנה כולה והסברתה במתק שפתיים.

דברי הרב שכנעו את השופט והוא החליט לפטור את היהודי מאשמת הצעת שוחד לשוטרים. מכיוון ששוכנע בניקיון-כפיו של היהודי בעוון החמור, החליט להקל עמו גם בעברה על חוקי המסחר. "השתכנעתי שהחשוד הוא אדם ישר ושומר חוק", סיכם השופט ושילח את היהודי לדרכו.

לסיפור זה – שאירע לפני יותר ממאתיים וחמישים שנים ועבר מדור לדור – נהגו המספרים להוסיף הערה: "צא ולמד כמה חשובה ומועילה היא ידיעת התורה, שכן אילולא ידע החשוד את דברי המשנה, לא היה קולט את הרמז ששיגר לעברו התובע ולא היה ניצל."

עיכוב פתאומי (קובץ דרישה וחקירה (גליון קכה) נח תשפ"ב)

אולמות רחבי ידיים, מזוודות מתגלגלות במרוצה, המולה שוקקת וכריזות במגוון שפות - זהו הנוף המקדם את פני הבאים בשערי נמל התעופה בלוד. ככל שהצעדים מתקדמים לקראת אזור ההמראות, הופכת ההמולה לשוקקת יותר, עצבנית יותר, קולנית יותר ... עם מעבר ביקורת הדרכונים ואחרי ה'דיוטי פרי', מגיעים לאולם בו ממתינים לפתיחת שערי המטוס.

בבוקר אחד, לפני כ-12 שנים, עמדה בו נערה צנועה אחת, פניה בסידורה הקטן, מרחפת בתוך ענן משלה במרכז ההמולה השוקקת - הלא היא שקועה כעת בתפילה! על הממתינים לטיסה, נמנה גם הגאון רבי חיים זאיד שליט"א, שהיה אמור לטוס לצרפת. מישהו היסב את תשומת לבו לעובדה שבצד אולם הנוסעים עומדת נערה השקועה בתפילה נלהבת, וכדאי להזכירה עם פתיחת שערי המטוס. ואכן, ברגע שהוכרז כי נפתחו שערי טיסה מספר 707 לפריז, אותתו לה כי עליה לארוז את תיקה ולעלות לטיסה, אלא שבדיוק אז הגיעה הנערה לתפילת שמונה עשרה, ונעמדה בקצה הטרמינל, מליטה פניה בסידורה הקטן, פוסעת שלש פסיעות לאחור ומתרכזת בתפילה ...

דקות בודדות חולפות, המטוס התמלא, כל הנוסעים כבר ישבו בכיסאותיהם וחלקם כבר חגרו חגורות לקראת ההמראה. אחד הדיילים דיווח על מושב ריק, הוא המושב הרשום לאותה נערה מתפללת. מישהו מצוות שדה התעופה קרא בשמה במערכת הכריזה, אלא שהדבר לא הצליח לנתקה מהתפילה הנרגשת, היא כלל לא שמעה את הכרוז ... חולפות עוד מספר דקות, שמה של הנערה הוכרז שוב ושוב במערכת הכריזה, אך היא לא באה, אף לא שמעה. הטייס נעל את הדלתות, התנתק מהשרוול, והכריז לקפל את השולחנות ולהדק חגורות. חוטמו של המטוס החל לנוע לאחור, חלונותיו הכהים החלו מתקדמים לעבר מסלול ההמראה ... הנערה עדיין שקועה בתפילתה, אין לה מושג או קצה ידיעה כי המטוס יוצא לדרכו.

הטייס התיישר על המסלול והחל מאיץ' - - - אוי, עשן - - - ! צווח לפתע טייס המשנה לעבר הקברניט, שהניע ראשו לאחור ונרתע. עשן סמיך ואפרורי החל עולה בתא הטייס, ושני הטייסים מיהרו ללחוץ על כל כפתורי החרום האפשריים. הם כיבו את המטוס מיד, ורק לאחר דקות לא קצרות נגרר המטוס באמצעות רכב ביטחון, בחזרה לחיקו החמים של שדה התעופה, שם הורדו ממנו הנוסעים והוחלפו בצוותים טכניים מקצועיים, שהחלו לסרוק ולבחון את כל מערכות המטוס.

בינתיים, הנערה סיימה את תפילתה, הביטה לרגע באולם הנוסעים והבינה כי הטיסה יצאה בלעדיה. היא ארזה את צרורה הקטן, וכבר עשתה דרכה לצאת אל משרדי החברה, לברר על הטיסה הבאה... בדיוק בשלב הזה הגיחו הנוסעים המאוכזבים מבטן המטוס, אינם מבינים על מה ולמה התרחשה תקלה מסתורית שכזו... הנערה כבר החלה לעשות את דרכה אל מחוץ לאולם ההמתנה, ולפתע הבחינה בהמולה שוקקת, ולא מעט מאלו שהיו אתה באולם ההמתנה וכבר עלו על המטוס - שבו ונראו לפתע באולם ההמתנה... היא התפלאה וביררה, ונאמר לה כי עקב תקלה לא צפויה הטיסה טרם יצאה. 'המתיני עמנו - ,אמר לה אחד הנוסעים', כי תוכלי להספיק לעלות על הטיסה לכשתצא, מי יודע מתי...'

למעלה משעתיים נמשכה הבדיקה, במהלכה איש מהטכנאים המנוסים והמקצועיים לא הבין מנין חדר העשן לתא הטייס, עד שהיו כבר מי שחשדו שהטייסים בדו את הסיפור מליבם. המטוס שב ונבדק, כל מערכותיו נבחנו היטב, ולסיום - הנוסעים התבקשו לשוב ולעלות על המטוס, כשאותה נערה ביניהם... כעת שב המטוס אל מסלול ההמראה, ובקלות חלקה האיץ על המסלול, המריא אל בין העננים ונעלם בשחקים. ציפור המתכת הענקית המריאה ללא כל תקלה, ובלי שום הסבר מנין נבע העשן קודם לכן.

לאחר שסיים לחלק שתיה לנוסעים, התיישב דייל לציידו של הרב זאיד, תוך שהוא תמה בקול לסיבת התקלה המסתורית שאיש לא הבין מנין נבעה'... זה פשוט!' - אמר הרב זאיד, 'תקלות לא מתרחשות סתם כך. אסביר לך משהו. אתה רואה את הנערה שיושבת בטור השלישי במושב השמאלי? היא הייתה שקועה בתפילה, ובפעם הראשונה המטוס יצא בלעדיה. נו, אבא אהוב שבשמים לא מותיר מאחור את בנותיו המתפללות - והוא סידר תקלה מסתורית שערכה את הטיסה, כדי שאותה נערה לא תינזק!' - הסביר הרב בחיוך...

הדייל היה המום ונרגש כאחד. 'עד כדי כך להתחבר לתפילה?!' - פרצה מפיו התמיהה, 'עד כדי החמצת טיסה ללא הבחנה כי מכריזים את השם ברמה - !?תמה באוזני הרב. וכאן סיבר הרב את אוזנו של הדייל שלא חונך על ברכי התורה והמצוות, והסביר לו כי רגעי התפילה הם רגעי התחברות וקירבה יקרים עם בורא עולם, רגעים בהם העולם כולו עוצר מלכת'... אבא שבשמים שומע את קול בניו ובנותיו, הסביר הרב בפשטות, 'והוא אוהב את קולות התפילה העולים אליו מכל מקום, גם משדה התעופה. ומי יודע', הוסיף בקריצה, 'אולי כל העיכוב מתקלה מסתורית לא מוסברת - לא נועד אלא למען אותה נערה

מתפללת '...הדבר פתח את סגור לבו של הדייל, והרב זאיד, הנמנה על בכירי המרצים בארגון 'ערכים', המשיך להסביר ללב היהודי הנרגש שנפתח לפתע. הוא סיפר לדייל על הקרבה הייחודית שיש לכל יהודי, בכל מצב ובכל מקום, עם אביו שבשמים. הוא תיאר בהתרגשות את הזכות הכבירה לפנות לאותו אבא ולהתפלל על החיים ועל כל מה שחשוב, ולנוכח הצימאון הרב של הדייל לשמוע עוד - הזמין אותו להצטרף לסמינר שייערך בעוד ימים ספורים, שם יוכל להרחיב את ידיעותיו בנושא המרתק ...

הטיסה הסתיימה בנחיתה רגועה ושלווה בפריז המוארת, כשהרב והדייל מחליפים טלפונים לצורך המשך היכרות. נפשם נקשרה זה בזה, ולאחר מספר ימים - נפגשו שוב על המדשאות המלבבות בחזית המלון בו נערך הסמינר. הדייל שנכנס לסמינר מצא בו את התשובות לשאלות שהעסיקו אותו, והוקסם מיופיה של היהדות - אותה לא הכיר עד עתה ... מדהים להיווכח עד כמה גדול כח התפילה, לעכב טיסה באופן מסתורי כל כך ולהשיב לבו של דייל לאביו שבשמים. כמה תפילה אחת בודדה יכולה לחולל, לשנות, להפוך סדרי עולם, לפעול עד אין קץ. אך בזאת לא מסתיים הסיפור, ויש לו פרק המשך שנראה כלקוח מהאגדות, אך כך בדיוק התרחש כפי שמעיד הרב זאיד באוזנו :

תקופה חלפה, והדייל שכבר עשה צעדים משמעותיים בשמירת המצוות, התקשר אל הרב בערב אחד. 'מציעים לי את נערה פלונית לשידוך', אמר, 'ואני מבקש כי הרב יברר עליה לפני שנצא לדרך'. 'הרב זאיד הסכים, ובבירוריו, הופתע לשמוע את הצד השני של הסיפור, כשהכל פתאום מתחבר: אותה נערה שהתפללה והתעכבה וכמעט שאיחרה את הטיסה - הייתה נערה שלא גדלה על ברכי התורה והמצוות, והדבר קרה זמן קצר מאוד לאחר ששבה בתשובה שלימה והכירה את בוראה. אחד הדברים אליהם התחברה במיוחד היה נושא התפילה - כי כמה אושר וכמה התרגשות מעניקה העובדה שיש לך מישהו לפנות אליו, בכל עת ובכל שעה, ולספר את המציק והמעיק! מאז, הייתה מתפללת בהתרגשות יתירה ובדבקות של ממש, בין היתר - על זיווג המתעכב. תלאות החיים וגלגוליהם - מאז הייתה נערה באווירה אחרת ובסביבה שונה, גרמו לכך שלא היה קל לה למצוא את זיווגה. על בעיה זו שפכה דמעות כמים בכל תפילה, ואין פלא כי לא מיהרה למטוס, בשעה שהיא מתפללת על צרכים חשובים בהרבה! והנה, הפלא ופלא, אותה נערה ששבה בתשובה והתפללה - היא זו שהוצעה לאותו דייל שחזר בתשובה בעקבות תפילתה! הדייל שהכיר את יופי היהדות וקסם התפילה והנערה שכמעט הפסידה טיסה והייתה לו לדמות מופת - הפכו לזוג מאושר!

הסיפור הזה, שכולו אומת מפי בעלי המעשה, מאיר את עינינו: שום טיסה לא בורחת, ושום משימה חשובה לא תוזנח, בגלל תפילה נרגשת. כשיהודי נכנס לתפילה, הוא 'נכנס' בכל מהותו אליה, ואם רק יחוש וירגיש כי ברגעי התפילה בעיותיו הגדולות והקטנות נפתרות ומצוקותיו השונות באות עכשיו על פתרון המלא - או אז יראה זאת בעיניים! לא פעם אנחנו ממהרים, מתפללים בחטף, חייבים להספיק כך וכך... לכולנו קורה, שהיום יום סוער, הדאגות מתרבות, ואנו מקצצים על חשבון התפילה. זה פשוט חשבון שגוי -

הרי התפילה יכולה לפתור לך את כל הבעיות, יכולה לסדר את המשימות טוב בהרבה ממה שאתה צופה - אז לאן המהירות והחיפזון? למה לברוח מהפתרון המובטח והאיכותי? הבה נתחבר, נתרגש, נעניק לתפילה את משקלה הראוי, ואבינו מלכנו שומע קול בכיות, בוודאי ישמע שוועתנו ויקבל תפילתנו ברחמים וברצון!